

СЛАВОМИР ГВОЗДЕНОВИЋ

АРХИПЕЛАГ ЕХ РОНТО

ЗАПИС, ИСПИСАН НА КРЉУШТИ

Када су моји пријатељи, песници Решице,
Долазили у Темишвар,
Једни из брзе вароши,
Други искрећи виноградом,
Редовно су ми свраћали пред кућу.
Обично је то бивало
Када казальке враћају поноћ.
Предавали су се у невреме,
Невреме за песнике и поезију,
Бираним речима, из историјских неприклада.
Јер песници једино то умеју.
Садиле би воћку, орно,
И не знајући колико су значајни воћњаци
И јеретичка долажења из њихових пролећа.
Ту воћку смо само ми видели, и нико други.
И која би листала до следеће гозбе.

Дечаци рањених зима и срца,
Кржави свици на мојој кошуљи.
Прво бих низ свилен конач спустио
Вино са другог спрата,
Дубоки поточић из завичаја,
Пажљиво, као да бесконачност подрума премештам
Из непролазне Одисеје.
Затим бих се низ конач и сам спустио

Измишљајући чамце и рукописе,
Немогуће реке кроз тесну улицу,
На чијем ћемо раскршћу,
Уместо иконе, постати провидна мрља.
Јефтина белешка из сопствених живота.

Биле су то најлепше ноћи,
Краће од мојега тела,
Једина тама која светли.
Песников кров са анђелима.
Са којег смо свет тумачили
Бежећи од туге и свитања.
До зоре би многи Дунав препливали.
И по више пута. Били смо неуморни пред чашом.
У овај су се град уливали сви градови.
И наше поруке. Спремни да свет променимо.
На крају, у зло доба, огртали се Брезовицом¹
И песмом, пролазећи крај светине
Која им, испод велике казаљке,
Опет не види сузе.

ФРАНЦУСКИЊЕ НА ЧАСУ ШЕКСПИРА У БАЊИ ХЕРКУЛЕС

Францускиње су најзад стигле.
У позориште пуно цвећа и разблаженог сумпора.
Разголитиле се змије са ђубом на Домогледу, тог лета.
Нашим пренеражене Бечом.
Град је мирисао на слатко од ружа и свакојака преображења.
Оне загледање у Србе, путујуће биоскопе,
у хармонике којима смо теглили муку.
Поносни на себе и веру у себи.

Памтим једну, неуморна у јуришу,
помахнитала, слетела је са брачног постоља
на кров орловитих Домогледовића. Капулета. Сињих Сибињана.
Дотресао се до нас аутобус,
пун наивних маркиза студенткиња,
друга је, чим је загазила у Черну,

¹ Шума, са косовским именом, испод Радимске планине, у Румунији.

код Дунава, постала царица риба
какву видео ниси, са уредним бреветом,
између камена и клетве.
Од тог сам дана почео да дишем на псеће шкрге.
А трећа, чувена по силовању мужа,
мушкарлица златних пераја,
долетела право из ботаничке баште,
са афричком кугом на хоризонту.
Све је, песма понајвише, мирисало на самоубиство.
У бесу је потпалила ломачу планини.

Били смо збуњени, били смо луди.
И не знајући прелетали Р. Худа,
правили се Енглези. Никако да укапирамо,
од њихових смо живели палимпсеста.

Са Монпарнаса долепршале су насред наше авлије.
А сећам се једне, Боже, млађе од књижаре Шекспир,
у којој је, како ми је признала сама,
први пут безглаво посрнула у читању.

Од тог се дана лечим од Француске.
И ниједан ми речник, ево, већ више од пола века,
ни Вуков, ниједна егзотична реч не помаже,
до данашњег дана.
Ни Дан српског језика у Букурешту, ни његове свечаности.
Ниједна енциклопедија племенитих заната.
Нема те ергеле ни те обудовелице
да ме вине у облаке. До Лувра макар. Ил Мулен Ружа.
И отвори ми очи, да прогледам
на ноздрве и пронађем стазу.
И одбраним себе.
И одбраним Бању Херкулес и Беч и све градове.
Од златних гусака.

ЕВО, ПУШИ СЕ, ГОСПОДЕ,
ПОСТАО САМ ПОСВЕЋЕН

Све што сам добио,
На трен пригрлио здушно,
Све је одједном нестало,
Лонци и шерпе и зделе и остало посуђе.
И толика јела.
И оно мало ведрих дана
И ваздух окрилаћен
Који је чистио питоме кухиње
Доносио прохладну промају
Као велико олакшање.
Ни с тобом нисам стигао да га поделим,
Да отворим прозор и
Пустим га из загрљаја
Да се закотрља и постане голуб,
Да му у књизи нађем место
И коначно расрдим нечастиве госте,
Сит да их прогласим за проклетство.

Да жељан свет и жедан
Обрнем с ногу
Да њима запалим малу и велику ватру
И сачекам да чудо ухвати
Залет и узјаши тамницу
И ведро и весело подвикне родитељима,
Несрећној деци: овуда је пролазио стари мајстор Сизиф.
Капетан са јајетом на рамену.
Чини ми се звали су га Фјодор
Достојевски, Пекић, Киш, Павић.
Или: тек Сунђер Боб, Коцкалоне, прастаро име.
Уштогљени младић, несташко.

Чекају га и данас, да отворе књижару,
Барем читалиште, чистилиште,
Да поставе место Троји и скакавцима,
Да се издајају Јерусалиму, одреде
Где ће да умесе кајгану, илузију света
И објаве на гладна уста, на велика звона:
Ево, пуши се, Господе.
Постао сам посвећен.

СА ОТИСЦИМА КРИЛА НА КОШУЉИ

Наша је кућа почињала
Кухињом. Са њом све почиње.
Имала је велико срце, препуно
Буке. Настављала је дневном
Собом за боравак, у којој је почивала
Библиотека на зрнима бибера и зачинима.
И мој сточић са лампом и пецивима,
Насукан у породичном пејзажу.
Ту је било српске поезије,
Без ње се није могло.
Било је много зиме. И свакојаким предрасуда,
Предива и шара за прерушавање,
Да будемо народ.
Налазило се ту и много превода.
И привида, за препливање велике воде,
Вековних јаруга из којих су вребале
Нечастиве силе. Имале су
По две главе, са више од пет стотина година свака.
По угловима су лежала замандаљена
Звона. Која су потезана
Само у тренуцима великих потонућа.

Уз та сам звона прислањао
Клемпаве уши. Добро смо се чули,
Разумели још боље.
Непогрешиво су звонила, на узбуну.
Јављала цветања. Мрешћење шарана.
Буђење рузмарина.

Ова ми је соба значила све.
У њој сам заборављао све остале,
А било их је укупно седам,
Ако изоставимо гостинске бриге
И неколико просјачких гнезда.
Из ове је собе мати јављала приношења,
Са њима је почињао наш дан без краја.

Шарене лаже са таванкуће
Биле су прича за себе. За све укућане.
Дедова упоришна тачка.

Из које сам, одрастао, слушао,
И данас чујем: *Царе Лазо, јосјодско колено.*
Дед је ту свраћао и после смрти.
Тешио нас. Кришом се нагињао
Над колевком. Звонио књигом. Искрила је
Брзо. Пламен ширила јасан. Благо носила
Кроз живот, кад год би нас мука притисла.

Ту одмах, у раван са стрејом,
Био је разапет канап за сушење рубља.
И нас на њему. Такву смо кућу
Показивали свету. Утегнути. Чисти.
До ишчезнућа предати снегу.
Тај канап, мајчиних руку мера,
Био је редовно станиште за птице,
Са ратовима, ранама и ожиљцима.
Са отисцима крила на раширеној кошуљи.

У овој исповести још фале само
Нуспросторије и слепи мишеви,
Надошћени породичном крвљу.
И списак би дужи био
Да није било безглавих пророка,
Лудака нове вере и нових погубљења.
Са ишчашеним зглобом у себи.

КРСТ КОЈИ ТИ НИКАД НИСАМ ПОКАЗАО

Још смо се виђали у позоришту.
Дрхтали смо по ходницима уметности.
Наши су сусрети били без имена,
Тек понека застарела метафора
И 3000 тражених речи. Умрежене деце.
Толико пута насамарени, наилазили на лавиринте.
Ледена књига нам их подметала.
Док смо са мостова махали лажним порукама,
Стаклени ветрови су нас ловили по путевима.
Месечина на стакленим штакама.
Окрилатиле стаклене улице.
Мас-овима, Мекдоналдсима.
По њима су изводиле слалом.

Са читким записом на стаклу.
Пркосиле нам стаклене надстрешнице.
Све што је било наше није се видело,
Савршено рушно, није имало времена.
У таквим рововима крили се од неразумних пријатеља.
Од стаклених родитеља
И оних који не умеју ход по срчи,
Цепова пуних слатког Гренланда.

Још чувам плакат са стакленим знаком
Испод којег сам ти се обраћао,
Бранио те од себе стакленог, опет,
И крста који ти никад нисам показао.
Истрчао из књиге, испод гиљотине,
Стаклен сам, са тобом за руку,
Разбијао чело Теразијама и Лагунама.
Немилосрдно слепило београдско
Било је велико и младо, и оно од крхког стакла.
Народни музеј отварао нам врата
Стаклених мајстора.

Сакривени испод стаклених звона,
Испод стаклених опушака живота,
Старији од давнине краљевских платана.
И тако годинама, и неколико стаклених векова уназад,
Имена су нам остарела, све чешће
Заостајала за нама, као истрошена срча.
Као да је одувек било тако, уливали се у
Стаклени роман који чека
Последњи дан. И још много тога.